



*Skupština Crne Gore  
Odbor za rodnu ravnopravnost  
00-63-9/16-1*

*IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA  
RODNU RAVNOPRAVNOST  
ZA 2015. GODINU*



*Nadjačajmo tišinu.  
Zaustavimo nasilje nad ženama i nasilje u porodici.*

---

ODBOR ZA RODNU RAVNOPRAVNOST SKUPŠTINE CRNE GORE u 2015. godini održao je 20 šednica - 19 samostalno i jednu zajedničku šednicu sa Odborom za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. U okviru tematskih šednica, Odbor je, četvrtu godinu zaredom, održao šednicu Ženskog parlamenta.

1. Odbor je, kao matično radno tijelo, razmotrio *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, kao i amandmane koje su podnijeli poslanici Mladen Bojanić, mr Dritan Abazović, Velizar Kaluđerović i dr Novica Stanić (tri amandmana) i poslanik dr Radosav Nišavić (dva amandmana)*. Odbor je na *Predlog ovog zakona* podnio pet amandmana, sa kojima se saglasio predstavnik predlagača.

Izmjenama i dopunama ovog zakona ispunjava se obaveza Crne Gore da se antidiskriminacioni zakoni u potpunosti usklade sa pravnom tekovinom Evropske unije. Predlog zakona usaglašen je sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima donešenim pod okriljem Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Savjeta Evrope.

Predlogom zakona definisano je da rodna ravnopravnost, osim muškaraca i žena podrazumijeva i osobe drugačijeg rodnog identiteta. Dopunjena je jedna od ključnih odredaba važećeg zakona, kojom je utvrđena izričita obaveza organa vlasti, kako na državnom tako i na lokalnom nivou, i svih drugih subjekata koji vrše javna ovlašćenja, da radi postizanja rodne ravnopravnosti, u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti iz svoje nadležnosti, ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca. Ova obaveza je proširena i na privredna društva, druga pravna lica i preduzetnike/ce, čime je ispoštovana Ustavna odredba koja utvrđuje obavezu države da jemči ravnopravnost žena i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti. Izmijenjena je definicija diskriminacije po osnovu pola zbog usklađivanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije i usklađivanja sa definicijama posredne i neposredne diskriminacije u evropskom zakonodavstvu. Proširen je pojam diskriminacije kojom će se smatrati i podsticanje, pomaganje, davanje instrukcija, kao i najavljena namjera da se određeno lice ili grupa lica diskriminišu po osnovu pola. Kao oblik diskriminacije se ima smatrati: uznemiravanje po osnovu pola i svako postupanje kojim se žena zbog trudnoće ili majčinstva kao i drugo lice zbog promjene pola dovede u nepovoljni položaj u odnosu na druga lica prilikom zapošljavanja, samozapošljavanja, ostvarivanja prava po osnovu socijalne zaštite i drugih prava. Zaštita je proširena i na druga lica. Prihvaćene su sugestije Evropske komisije da promovisanje principa rodne ravnopravnosti bude dio aktivnosti zakonodavne i izvršne vlasti. Precizirane su oblasti društvenog života u kojima može biti utvrđena nejednaka zastupljenost žena i muškaraca, i u kojima se mogu preduzimati posebne mjere za obezbjeđivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti. Konkretizovane su kaznene odredbe, koje uvode više prekršaja nego što je to do sada bio slučaj, što je u praksi bio jedan od najčešćih kritikovanih segmenata Zakona o rodnoj ravnopravnosti. Usvajanjem ovog zakona u junu t.g. prihvaćene su sugestije Evropske komisije da promovisanje principa rodne ravnopravnosti bude dio aktivnosti zakonodavne i izvršne vlasti. Uspostavljena je bliža veza između Zakona o rodnoj ravnopravnosti i obaveza koje se propisuju političkim partijama, sa Zakonom o političkim partijama i Zakonom o izboru odbornika i

---

poslanika kao posebnim zakonima, koji propisuju ponašanje političkim partijama da u svojim aktima predvide rješenja kojima će se obezbijediti ravnopravan pristup i veće uvažavanje žena u strukturama vlasti i odlučivanja.

- Na sednici, održanoj 12. maja, razmatrani su komentari Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, koji je bio u skupštinskoj proceduri. Predstavnica Udruženja istakla je razloge koji su ih opredijelili da kroz komentare pojedinih rješenja sadržanih u Predlogu ovog zakona, ukažu na potrebu da se ženama pripadnicama marginalizovanih društvenih grupa kojima pripadaju i žene sa invaliditetom posveti posebna pažnja i pruži posebna zaštita, kako bi pod jednakim uslovima učestvovala u svim sferama života. Kroz diskusiju u kojoj su učestvovala i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i savjetnica u Ministarstvu, data tražena pojašnjenja. Naglašeno je da osnov diskriminacije u smislu Zakona o rodnoj ravnopravnosti jeste „pol“, a ostali osnovi diskriminacije propisani su Zakonom o zabrani diskriminacije. Cilj izmjena i dopuna Zakona o rodnoj ravnopravnosti jeste da se stvore jače zakonske obaveze za eliminisanje diskriminacije po osnovu pola, za stvaranje jednakih mogućnosti, jednakog uključivanja žena i muškaraca i osoba drugačijeg rodnog identiteta u sve društvene, ekonomske i političke sfere. U kom pravcu treba pristupiti izmjenama Zakona ukazalo je i Drugo istraživanje o poznavanju i primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti u institucijama sistema Crne Gore, inicirano u Odboru, kojim su detektovane tačke u kojima je u sferi političkog života napravljen najmanji pomak ka ostvarivanju rodne ravnopravnosti i da najviše nedostaju instrumenti kojima država realizuje svoju Ustavom propisanu obavezu da vodi politiku jednakih mogućnosti.

Odbor je, kao zainteresovano radno tijelo, sa aspekta svoje nadležnosti, razmotrio i podržao:

- *Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu* - Odbor je u Mišljenju, dostavljenom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, konstatovao da u Predlogu zakona nijesu vidljive budžetske linije iz kojih se finansiraju aktivnosti iz Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) 2013-2017, i da to otežava način njegovog razmatranja sa aspekta nadležnosti Odbora za rodnu ravnopravnost. Takođe, Odbor je konstatovao da je neophodno da Vlada Crne Gore učini napor kako bi se kroz zakon o završnom računu budžeta za 2015. godinu, mogla pratiti primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, prije svega čl. 3 i 14, ali i da se budžet za 2017. godinu planira na način da se prepoznaju rashodi za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. Predlog ovog zakona Odbor je razmatrao u dijelu koji se odnosi na sljedeće potrošačke jedinice: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – Program 3: Ostvarivanje rodne ravnopravnosti i Program 4: Unapređenje položaja RAE populacije; Ministarstvo rada i socijalnog staranja – Program 3: Centri za socijalni rad, Program 4: Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu i Program 5: Socijalna, boračka i invalidska zaštita; Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore – Program 3: Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima; Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvo odbrane, kao dobar primjer kako se u kontinuitetu izdvajaju sredstva za realizaciju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti.

---

- *Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014 godinu* – Odbor je podržao izvještaj i mišljenje dostavio Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru. Zaštitnik je prezentovao izvještaj o radu za 2014. godinu, sa aspekta rodne ravnopravnosti, ukazujući na činjenicu da je statistika, u odnosu na prethodne izvještajne periode, unaprijeđena i da institucija Zaštitnika nastoji da doprinese i statističkom prikazivanju po polu, kroz poštovanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti. U ovoj izvještajnoj godini, od ukupno 576 pritužbi Zaštitniku, žene su podnijele 187 pritužbi ili 32,47%, što je više nego u prethodnoj godini u kojoj su žene podnijele 150 pritužbi ili 24,54% u odnosu na ukupan broj. Od ukupnog broja predmeta u radu po pritužbama žena (primljenih u 2014. godini i prenešenih iz prethodnih godina), nakon sprovedenog postupka, okončano je 95,07% predmeta. Tokom diskusije, istaknuta je važnost mišljenja koje je Zaštitnik dao na pojedine predloge zakona, a posebno mišljenja na tekst Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

U izvještaju je konstatovano da je stvarajući pravni okvir za poštovanje načela rodne ravnopravnosti, Crna Gora podigla standarde zaštite temeljnih prava u dijelu koji se tiče zakonodavstva. Međutim, suštinska ravnopravnost i materijalizacija principa kroz uočljivi efekat u društvu još uvijek traži dodatno angažovanje države i društva u cjelini. Ravnopravnost polova u velikoj mjeri još uvijek je stvar načela, a ne dokazane prakse. Da bi se situacija promijenila, nužne su promjene u društvenoj svijesti i načinu razmišljanja o ulozi žene u globalnom društvu, koja za razliku od ranijih obaveza sada sve više biva značajan ekonomski faktor unutar porodice i šire društvene zajednice. Ukoliko je kroz određene indikatore i moguće doći do relevantnih činjenica o (ne)jednakosti polova (uglavnom na temelju statistike), onda se više pažnje mora posvetiti njenom tzv. neformalnom radu i rizicima kojima se žene izlažu u vremenu ekonomskih kriza i zaostajanja u procesu tranzicije.

## 2. Konsultativno saslušanje

- *Konsultativno saslušanje Tanje Ignjatović, programske koordinatorke Autonomnog ženskog centra – Beograd, organizovano je povodom Indikatora za praćenje primjene odredbi Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, izrađenih u okviru regionalnog projekta „Udruženim naporima – ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno zasnovanog nasilja“, realizovanog tokom 2012 -2014.*

Predstavljena je mogućnost praćenja primjene Konvencije preko indikatora koji upućuju na usklađenost zakona, mjera i odredbi sa standardima ovog međunarodnog ugovora, kroz kvantitativne pokazatelje, koji zahtijevaju bolje administrativne evidencije i kroz kvalitativne pokazatelje u vezi sa prevencijom, obukom stručnjaka, podrškom za žrtve, djelotvornom zaštitom, srazmjernim sankcijama. U diskusiji je naglašeno da Crna Gora ima dobar normativni okvir, ali da više treba raditi na promjeni svijesti, primjeni zakona i mjera, ujednačavanju i praćenju efekata postupanja, sadržaju mjera i usluga, koordinisanom djelovanju. Kroz pitanja i komentare doprinos raspravi dali su: zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, zamjenica Vrhovnog državnog tužioca, članica Grupe eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici – GREVIO, sekretar Ministarstva unutrašnjih poslova, savjetnica Predsjednika Crne Gore, načelnica Odjeljenja

za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, predstavnice NVO: „Centar za ženska prava“, „Sigurna ženska kuća“ i „Spes“, kao i nezavisna ekspertkinja Sanja Elezović.

### 3. Tematske šednice

- Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, organizovao je *četvrto zasjedanje Ženskog parlamenta*, uoči Međunarodnog dana žena, u cilju promovisanja ženskih ljudskih prava u Crnoj Gori i potrebe za većim učešćem žena u političkom i javnom životu, kako bi se putem dijaloga između Skupštine, Vlade i civilnog društva dobio pregled stanja u domenu rodne ravnopravnosti i identifikovale oblasti u koje je neophodno uložiti dodatne napore, radi postizanja značajnih rezultata. Članovi i predstavnici/e Vlade Crne Gore odgovarali su na pitanja predstavnica ženskih grupa parlamentarnih partija i predstavnica: sindikata, lokalne samouprave i nevladinih organizacija. Šednica je bila posvećena rodnom aspektu pregovaračkih poglavlja 19,23 i 24.

Za šednicu Ženskog parlamenta dostavljena su 24 pitanja: 11 pitanja predstavnica ženskih grupa parlamentarnih partija (DPS-2; SDP-1; NOVA-1; PzP-1; SNP-1; Pozitivna-1; Bošnjačka stranka – 1; Forca – 1; HGI – 1; LPCG – 1) i 13 pitanja predstavnica: nevladinih organizacija, univerziteta i sindikata, i to: SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Berane (1), SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Ulcinj (1), SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica (1), Savez udruženja paraplegičara Crne Gore (1); Žene preduzetnice sa sela, Kolašin (1), Ženska alijansa za razvoj (1); ATAK (1); Ženska REA mreža „PRVA“ (1); Povjerenje, Bar (1); Univerzitet Crne Gore – 1; Univerzitet Donja Gorica – 1; Savez sindikata Crne Gore 1; Unija slobodnih sindikata 1.

Pitanja su postavljena: predsjedniku Vlade Crne Gore (4), Vladi (2), ministru pravde (1), ministarki odbrane (1), ministru za ljudska i manjinska prava i ministru finansija (1), ministru za ljudska i manjinska prava (5), ministru poljoprivrede i ruralnog razvoja (1), ministru rada i socijalnog staranja i vd ministra zdravlja (1), ministru rada i socijalnog staranja (4), ministarki nauke (1), vd ministra prosvjete (2) i vd ministra zdravlja (1).

Na 20 pitanja usmene i pisane odgovore dali su predstavnici/e Vlade.

Šednici nijesu prisustvovala, a time i iskoristile mogućnost postavljanja pitanja, jedna predstavnica DPS-a i predstavnice: NVO „Ženska alijansa za razvoj“, NVO „ATAK“ i Univerziteta Crne Gore.

Šednici je predsjedavala Nada Drobniak, predsjednica Odbora.

Šednicu je otvorio Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore.

Nakon dobijenih odgovora na postavljena pitanja prisutne je pozdravila prof. dr Jelisava Kalezić, članica Odbora za rodnu ravnopravnost.

Šednici su prisustvovali: članovi/ce Odbora za rodnu ravnopravnost: mr Branka Tanasijević, Nikola Gegaj, Žana Filipović, prof.dr Jelisava Kalezić, dr Ljiljana Đurašković i doc.dr Branka Bošnjak; poslanici/e: Azra Jasavić, Snežana Jonica, Srđan Perić i Genci Nimanbegu; predsjednici klubova poslanika-Almer Kalač i Andrija Popović; predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, predstavnice ženskih grupa parlamentarnih partija, predstavnici/e univerziteta, sindikata,

---

lokalne samouprave i nevladinih organizacija, generalni sekretar Skupštine Siniša Stanković, pomoćnice generalnog sekretara Skupštine – Jelena Radonjić i Nataša Komnenić.

Gosti na sednici bili su: zaštitnik ljudskih prava i sloboda Šučko Baković, predsjednica Skupštine opštine Nikšić Sonja Nikčević, savjetnica u Službi Predsjednika Crne Gore Ranka Mitrović, bivše poslanice Hidajeta Bajramspahić i dr Dušanka Džakula Tušup, bivša predsjednica Skupštine opštine Bar Branka Nikezić, ambasadorica Francuske, zamjenica ambasadora Italije, konzulka Ambasade Njemačke, otpravnik poslova Ambasade Kosova, savjetnik konzul u Ambasadi Mađarske, konzulka Ambasade BiH, prva sekretarka Ambasade Grčke, savjetnica u Ambasadi Srbije, treća sekretarka u Ambasadi Makedonije, treća sekretarka u Ambasadi Turske, šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori, zamjenica šefa Odsjeka za saradnju u Delegaciji EU u Crnoj Gori, savjetnica u Delegaciji EU u Crnoj Gori, vd stalnog predstavnika UNDP-a u Crnoj Gori, koordinatorka u Kancelariji UNDP-a u Crnoj Gori, koordinatorka programa UNICEF-a, predstavnica Fondacije Konrad Adenauer Stiftung (KAS) za Crnu Goru, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, crnogorski umjetnici Katarina Zlajić i Nemanja Bjelević.

Šednici ženskog parlamenta prethodilo je otvaranje izložbe mlade crnogorske umjetnice Katarine Zlajić, koja je izabrana od platforme Not Just a Label iz Londona kao jedna od 100 najboljih mladih talentovanih umjetnika/ca svijeta da predstavi svoj rad u maju 2015. godine u Vicenzi i Venecijanskom bijenalu.

- *Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori*, bila je tema 46.šednice održane 7. aprila, u proširenom sastavu. Održavanjem ove šednice Odbor je tradicionalno obilježio Svjetski dan Roma i nastavio da afirmiše politiku antidiskriminacije, kao i aktivnosti koje daju podsticaj unapređenju ukupnog položaja romske i egipćanske zajednice, poštovanju ljudskih prava i sloboda i posebno stvaranju uslova za bolji položaj i zaštitu dece i žena u romskoj i egipćanskoj populaciji. Članovi/ice NVO „Centar za romske inicijative“ iz Nikšića, organizovali su forum teatar predstavu pod nazivom „Ugovoreni brakovi jači od zakona“, koja je realizovana u saradnji sa Odborom, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Internacionalnom policijskom asocijacijom – IPA, uz finansijsku podršku OAK fondacije. U izvođenju predstave učestvovalo je sedam romskih i egipćanskih srednjoškolaca i studenata u cilju ukazivanja na značaj suzbijanja nasilja u porodici kao i primjene zakonskih mehanizama u sprječavanju dečjih ugovorenih brakova. Nakon predstave, vođena je rasprava u kojoj su učesnici/e šednice kroz pitanja i komentare ukazali na moguća rješenja problema koji je apostrofirani. Šednici su, pored članova/ica Odbora, prisustvovali: zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, šef Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, generalni direktor Direktorata za unaprjeđenje i zaštitu prava manjinskih naroda, savjetnica Predsjednika Crne Gore, zamjenik šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, program koordinatorka UNICEF-a, predstavnica Delegacije EU, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, koordinatorka za pitanja rodne ravnopravnosti u ministarstvima i institucijama i predstavnici/ce nevladinih organizacija koje se bave pitanjima položaja žena romske populacije u Crnoj Gori.



- Odbor je razmotrio i podržao *II Izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), koji je usvojila Vlada Crne Gore, i dostavila CEDAW Komitetu Ujedinjenih nacija.*

U skladu sa članom 18 Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Crna Gora ima obavezu da Komitetu periodično dostavlja Izvještaje o njenoj primjeni. Prateći smjernice CEDAW Komiteta II Periodični izvještaj sadrži informacije o ispunjavanju preporuka na osnovu Zaključnih stavova Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena od 2011. godine, uključujući dodatne preporuke na paragrafe 19 i 23 iz 2014. godine, kao i Izvještaj o implementaciji članova konvencije i anekse.

Procesom izrade II Periodičnog izvještaja koordiniralo je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava koje je formiralo Radnu grupu, u čijem je radu učestvovala i predstavnica Odbora za rodnu ravnopravnost.

Principi iz Konvencije uključeni su u relevantne zakone i institucionalni okvir. U međuvremenu, od podnošenja Inicijalnog izvještaja, izvršene su izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zakona o rodnoj ravnopravnosti i donešen novi Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Zaštita žena i primjena CEDAW Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena je sastavni dio obuke profesionalnog kadra u pravosuđu, policiji, centrima za socijalni rad itd. Zakon o rodnoj ravnopravnosti (2015) predvidio je kao obavezne obuke o rodnoj ravnopravnosti, kao i odgovarajuće sankcije za pravna lica za kršenje ove obaveze. Kontinuirana je saradnja sa nevladinim organizacijama. Od usvajanja Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, iz godine u godinu, povećan je broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama, što ukazuje da se Zakon primjenjuje u praksi, uz povećanu svijest o važnosti prijavljivanja. Realizacija pojedinih preporuka Komiteta je sastavni dio aktivnosti Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR), i čini osnov za njegovu evaluaciju.

Odbor je podržao *II Izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), uz konstataciju da aktivnosti u pojedinim oblastima nijesu u potpunosti realizovane i preporučio Ministarstvu za ljudska i manjinska prava da u narednom periodu tim aktivnostima posveti posebnu pažnju.*

- Odbor je na 50. sednici razmotrio *Izvještaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR 2013-2017) za 2014. godinu sa Programom sprovođenja PAPRR-a za period 2015-2016. godinu.*

U Izvještaju su date informacije o realizaciji mjera iz devet oblasti Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR 2013 – 2017), i sačinjen je na osnovu informacija koje su dostavila ministarstva i organi uprave prepoznati kao nosioci aktivnosti. U izvještajnom periodu za 2014. godinu realizovano je oko 70% planiranih mjera i postignuti rezultati u Planom definisanim oblastima. Određene mjere iz PAPRR-a su mjere predviđene i u Akcionim planovima za Pregovaračka poglavlja 19 i 23, te se njihovom realizacijom ispunjavaju i obaveze koje su dio pregovaračkog procesa. U izvještajnoj godini Ministarstvo za ljudska i manjinska prava iniciralo je izmjene i dopune Zakona o rodnoj ravnopravnosti, zbog usklađivanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije i podstaknuto komentarima Evropske komisije da ovi zakoni budu u potpunosti usklađeni sa pravnom tekovinom Evropske unije. U kom pravcu treba pristupiti izmjenama ovog

zakona ukazalo je i Drugo istraživanje o poznavanju i primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti u institucijama Crne Gore, koje je realizovao Odbor i prezentovao početkom 2014. godine. U okviru Programa rodne ravnopravnosti IPA 2010, koji je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava realizovalo u partnerstvu sa Kancelarijom UNDP u Crnoj Gori i Delegacijom EU u Crnoj Gori, implementirane su aktivnosti u tri važne oblasti: sprečavanje nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, političko osnaživanje žena i ekonomsko osnaživanje žena i postignuti konkretni i mjerljivi rezultati. Ovaj projekat je završen krajem 2014. godine i uspio je da u programskim oblastima ojača kapacitete, poboljša mehanizme, unaprijedi politike i poboljša uslove za implementaciju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Kroz saradnju Ministarstva sa lokalnim samoupravama nastavljeno je sa aktivnostima za unapređenje normativnih i institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou. Memorandum o saradnji u oblasti rodne ravnopravnosti potpisan je sa 16 opština u Crnoj Gori. Imenovani/e su koordinatorke za rodnu ravnopravnost u 105 institucija u Crnoj Gori, što je očigledan napredak. Nakon lokalnih izbora u Crnoj Gori u maju 2014. godine, na kojima je prvi put primijenjena zakonska odredba da među svaka četiri kandidata mora biti najmanje po jedan kandidat pripadnik manje zastupljenog pola, povećana je zastupljenost žena – odbornica u parlamentima na lokalnom nivou sa 16,75% na 25%, a u Parlamentu Glavnog grada sa 17,54% na 31,58% što je u odnosu na podatke iz 2009. godine, povećanje za 50%. Nastavljena je uspješna saradnja sa nevladinim sektorom i sprovedeni zajednički projekti. Primjenom Zakona o zaštiti od nasilja u porodici povećan je broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Podaci koje su dostavili Vijeće za prekršaje i Vrhovni sud za 2014. godinu, pokazuju veći stepen procesuiranih i riješenih slučajeva. Edukacije za različite ciljne grupe (nosioce pravosudnih funkcija, nastavnike/ce građanskog obrazovanja, članove/ce multidisciplinarnih timova, predstavnike/ce medija, učenike/ce srednjih škola), u vezi sa prevencijom i zaštitom od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, s posebnim fokusom na upoznavanje sa Istanbulskom konvencijom i njenom primjenom, sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u partnerstvu sa Kancelarijom UNDP u Crnoj Gori i Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Evropske komisije. Uspostavljene su povoljne kreditne linije za žene. Program podrške koji je od strane Odbora direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore (IRF) usvojen krajem 2014. godine, ima za cilj pružanje finansijske podrške ženama koje planiraju da registruju sopstveni biznis i učine ga dostupnim tržištu.

- *Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016. za 2014. godinu i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016. za 2015. godinu*, Odbor je razmotrio na 45.šednici održanoj 7. aprila. Odbor je informisan da se ulažu značajni naponi na svim nivoima i da pojedini indikatori govore o poboljšanju položaja Roma i Egipćana u odnosu na prethodni period. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organizovao je niz aktivnosti, naročito u odnosu na pitanje suzbijanja ranih i prisilnih brakova među ovom populacijom. Prezentovani su rezultati publikacije „Ugovoreni brak jači od zakona“, organizovani seminari za romske aktivistkinje na kojima se govorilo o pojmovima rodne ravnopravnosti, međunarodnom i domaćem pravnom okviru, te zakonodvstvu iz oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici i potpisan Memorandum o saradnji sa Centrom za romske inicijative. Saradnja će se odvijati u sljedećim oblastima: nasilje u porodici, maloljetni i



---

privremeni brakovi i politička participacija žena Romkinja i Egipćanki. Naglašeno je da poboljšanje položaja romske i egipćanske populacije i njeno uključenje u društvene tokove nije moguće ostvariti bez adekvatnog učešća Roma/kinja i Egipćana/ki u javnom i političkom životu, odnosno bez političke prezentacije romske zajednice kao specifičnog kulturnog i političkog entiteta i kolektiviteta. To je važan i neophodan segment ukupne kulturne i socijalne emancipacije romske i egipćanske zajednice, ali i vrlo bitan činilac borbe protiv diskriminacije, za ravnopravan tretman Roma i Egipćana kao građana i kao kolektiviteta. U radu sa decom romske i egipćanske populacije fokus se stavlja na njihovu integraciju, poboljšanje školskog i socijalnog postignuća. Programi uključivanja dece romske i egipćanske populacije kontinuirano se sprovode na svim nivoima vaspitanja i obrazovanja. Nastavljen je program stipendiranja i pomoći obrazovanju za sve srednjoškolce i studente. Tokom rasprave, iskazana je spremnost Odbora da sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava sarađuje u realizaciji pojedinih aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za 2015. godinu.

- Na 57. šednici Odbora, održanoj 11. decembra, ekspert i ekspertkinje OEBS-ove Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) Karolina Leaković, Nedim Hogić i Lana Ačkar, predstavili su *Smjernice za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore za period 2016-2017*, koje treba da posluže kao uputstvo za izradu plana za veće uvažavanje rodno aspekta kroz rad parlamenta. Kreiranje, usvajanje i realizacija Plana treba da utiče na podizanje svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti i značaja integracija politika rodne ravnopravnosti, kao i uspostavljanje mehanizama ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Skupštini Crne Gore. Donošenje Plana jedna je od mjera u okviru Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore. Smjernice su inspirisane Pekinškom deklaracijom i Platformom za akciju, koje su usvojene na Četvrtoj svjetskoj konferenciji UN o ženama (Peking, 1995). One se zasnivaju na Milenijumskim razvojnim ciljevima UN o ženama (utvrđenim 2000. godine), a naročito na trećem – „Promovisanju rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena“, kao i UN ciljevima održivog razvoja, naročito cilj br. 5 „Rodna ravnopravnost“. Smjernice se takođe pozivaju na istraživanje i nalaze OEBS/ODIHR-ove Komparativne studije o ženskim poslaničkim strukturama u zemljama OEBS regiona. Smjernice pozivaju na političku i organizacionu posvećenost Skupštine Crne Gore, njenog rukovodstva, poslanika/ica i službe da rodnu ravnopravnost prihvate kao jedan od prioriteta u radu Skupštine. Smjernice su izrađene sa ciljem da: promovišu rodnu ravnopravnost kao jednu od najviših ustavnih vrijednosti Crne Gore; podstiču političke aktere, poslanike/ice kao i skupštinska radna tijela (odbore, podobore, radne grupe itd.) i službu ka daljem inkorporiranju principa rodne ravnopravnosti u procedure donošenja odluka i uravnoteženog parlamentarnog ophođenja; razvijaju svijest o rodnoj dimenziji radi unapređenja postojećih i razvoja inovativnih praksi skupštinskog rada i unaprijede institucionalnu, zakonodavnu i operativnu kulturu Skupštine Crne Gore, u pravcu inkorporiranja rodno odgovornih stavova. Tokom prezentacije, ekspert i ekspertkinje ODIHR-a informisali su učesnike/ce šednice da Smjernice postavljaju ciljeve koji treba da budu postignuti u šest oblasti: Liderstvo i posvećenost, Rodna uravnoteženost u političkom zastupanju; Rodno odgovorno zakonodavstvo i politika; Skupštinske službe i infrastruktura; Svijest o rodnoj ravnopravnosti u skupštinskoj kulturi i Skupština kao zastupnik rodne ravnopravnosti.

---

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e: generalni sekretar Skupštine Crne Gore, članovi/ice Odbora za rodnu ravnopravnost i Administrativnog odbora i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Nakon prezentacije i diskusije, predsjednica Odbora je konstatovala da su u Smjernicama prepoznate važne oblasti djelovanja, da akcenat treba staviti na osnaživanje žena, promovisanje potreba njihovog većeg učešća u društvu na mjestima gdje se donose odluke i učiniti ih vidljivim kroz konkretne aktivnosti.

Odbor je u cilju dobijanja stručne pomoći za izradu Plana aktivnosti za veće uvažavanje rodno aspekta kroz rad parlamenta i sagledavanja uporednih iskustava, zatražio podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Prepoznajući značajnu izradu ovog dokumenta za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori podržala je rad Odbora za rodnu ravnopravnost angažujući, uz pomoć ODIHR-a eksperte koji su sačinili Smjernice.

- Odbor je održao 43. sjednicu, u proširenom sastavu, na temu *primjena Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, sa posebnim osvrtom na seksualno nasilje*. Rezultate monitoringa rada institucija u slučajevima seksualnih delikata za period 2010-2014. godine predstavila je predstavica NVO Ženska alijansa za razvoj. Kako je saopštila, cilj monitoringa bio je – da se doprinese vidljivosti seksualnog nasilja u Crnoj Gori, stekne uvid koliko se seksualno nasilje prijavljuje organima; uoče slabosti sistema zaštite, naročito sudske zaštite i doprinese predlaganju novih normativnih rješenja koja će osigurati efikasniju zaštitu žrtava. O primjeni Protokola govorili su: rukovodilac Odjeljenja za suzbijanje maloljetničke delikvencije i nasilja u porodici Centra bezbjednosti Nikšić, predstavica Hitne medicinske pomoći (HMP) Nikšić, predsjednik Područnog organa za prekršaje Podgorica, zamjenica Osnovnog državnog tužioca Nikšić i predsjednik Osnovnog suda u Podgorici. Tokom diskusije, zamjenica Osnovnog državnog tužioca u Nikšiću, istakla je važnost ove teme i naglasila da je Protokol sačinjen tako da poštuje osnovne principe proizišle iz svih konvencija i zakona nevedenih Strategijom o zaštiti od nasilja u porodici i da se Protokol odnosi na sveobuhvatnu zaštitu porodice od nasilja. Kroz pitanja i komentare doprinos raspravi dale su: predstavica NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica, Centra za stručno obrazovanje i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, dok su ostali učesnici/e sjednice doprinos dali komentarišući fenomen postupanja, prevencije i zaštite od nasilja u porodici.

Šjednici su prisustvovali/e: koordinatorke za pitanja rodne ravnopravnosti u ministarstvima i drugim institucijama, predstavice NVO i međunarodnih organizacija. Sjednica je realizovana u saradnji sa NVO Ženska alijansa za razvoj.

- Na 41. sjednici, održanoj 18. februara, u proširenom sastavu, predstavljena je *Studija o ulaganju u rano obrazovanje djece u Crnoj Gori*, koju su publikovali Ministarstvo prosvjete Crne Gore i UNICEF Crne Gore. Studiju je predstavio šef predstavništva UNICEF-a za Crnu Goru Bendžamin Perks. Šjednici su prisustvovali predstavnici/e UNICEF-a za Crnu Goru, koordinatorke za pitanja rodne ravnopravnosti u državnim institucijama, direktorke u javnim predškolskim ustanovama i predstavice nevladinog sektora.

Šef predstavništva UNICEF-a za Crnu Goru, saopštio je da je cilj ove studije razvoj scenarija za proširenje obuhvata predškolskog obrazovanja na svu decu uzrasta od tri godine do polaska u školu, naročito onu iz ugroženih i marginalizovanih grupa. Analiza strateškog i regulatornog okvira ukazuje da je u Crnoj Gori prepoznat značaj predškolskog obrazovanja za razvoj deteta, kao i da postoji dobra programska osnova za njegovo širenje. Trenutni obuhvat dece uzrasta 3-6 godina (koji predstavlja ciljnu grupu ove studije) iznosi 52% na nivou Crne Gore i varira – u grupi opština sa visokim obuhvatom, koje su mahom opštine južnog regiona (Budva, Tivat, Herceg Novi), iznosi 88%, dok je u opštinama sa niskim obuhvatom, koje su pretežno opštine severnog regiona (Bijelo Polje, Berane, Šavnik, Andrijevica, Plužine, Rožaje), svega 27%. Mnoge predškolske ustanove u južnom i centralnom regionu Crne Gore rade preko svojih kapaciteta, sa grupama koje su daleko veće od zakonski propisane norme. Svrha ove studije jeste analiza scenarija za finansiranje predškolskog obrazovanja, s posebnim akcentom na društveno isključenoj i marginalizovanoj deci. Učesnice u raspravi su istakle da je predmetna studija temeljno prikazala stanje u predškolskim ustanovama u Crnoj Gori, kao i obuhvat dece predškolskog uzrasta ovim tipom obrazovanja. Istaknuti su mnogobrojni aspekti koji govore u prilog potrebi za što većim uvažavanjem dece u predškolsko obrazovanje, ali i probleme sa kojima se susrijećemo. Naglašeno je da je neophodno prvenstveno podići svijest stanovništva o obaveznom uključivanju dece u predškolsko obrazovanje i to na način što će se raditi sveobuhvatne i kontinuirane kampanje. Treba na pravi način iskoristiti postojeće prostorne resurse za obavezni besplatni popodnevni obuhvat dece preko pet godina, kao i mogućnosti edukacije postojećeg kadra i uvođenja novih. Na sednici je predstavljena ideja za pokretanje škole za odgovorno roditeljstvo, a upozoreno je i na važnost praćenja rodnog aspekta na polju ranog obrazovanja dece u Crnoj Gori.

#### 4. Zajedničke sednice

Treća zajednička sednica Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, održana je na temu „Žene u sportu i školski sport“ i imala je za cilj da Skupština, odnosno nadležni odbori daju doprinos u promociji sporta kao sferi djelatnosti od izuzetnog značaja kojoj su potrebna stalna ulaganja. Sednici su prisustvovali: v.d. direktora Direktorata za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama, savjetnik za međunarodne odnose i vrhunski sport Uprave za mlade i sport i izvjestilac za rodnu ravnopravnost Komiteta EPAS Savjeta Evrope.

#### 5. Konferencije

- Odbor za rodnu ravnopravnost i NVO Sigurna ženska kuća, su 24-25.novembra, organizovali *Međunarodnu konferenciju posvećenu primjeni Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, pod nazivom: „Opšte i specijalizovane usluge podrške – garancije kvaliteta usluge“.*

Konferencija je dio kampanje „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“.

Konferenciji su prisustvovali: parlamentarke/ci, prestavnice/ci nadležnih državnih institucija i organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom i promocijom prava žena žrtava nasilja iz

Crne Gore, Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske.

Konferenciju su finansijski podržali Evropska unija kroz projekat „Udruženim naporima – ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno zasnovanog nasilja i TASCO (Technical Assistance for Civil Society Organisations) People2People component i UN WOMEN.

Na otvaranju konferencije govorile su: Nada Drobnjak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, Ljiljana Raičević, predsjednica Sigurne ženske kuće, Barbara Rotovnik, predstavnica Delegacije EU u Crnoj Gori i Zorica Kovačević, ministarka rada i socijalnog staranja. Fiona McCluney, stalna koordinatorka UN sistema i stalna predstavnik UNDP u Crnoj Gori se učesnicima obratila putem video poruke.

U uvodnim obraćanjima je istaknuto da je Crna Gora preduzela i preduzimaće mjere za uspostavljanje zakonodavnog, investicionog i organizacionog okvira za sprječavanje i suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kako bi se obezbijedio multidisciplinarni pristup zaštite za žrtve nasilja, kao i efikasno kažnjavanje i resocijalizacija počinitelaca. Međutim, promjene koje se dešavaju na polju izmjene zakona nijesu garant njihove efikasne primjene i vidljivih efekata za žene žrtve nasilja. Stoga je potrebno pružiti žrtvama potpunu zaštitu, mijenjati sudsku praksu, ubrzati kažnjavanje nasilnika i posebno obratiti pažnju na prevenciju nasilja kroz obrazovni sistem. Najavljeno je da će se na nivou potpredsjednika Vlade formirati koordinaciono tijelo za praćenje sprovođenja Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Diskusija se odvijala u okviru tri panela: „Opše i specijalizovane usluge podrške-garancije kvaliteta usluge“; „Specijalizovane usluge podrške-izazovi u dostupnosti i mogući pružaoci; „Saradnja javnog sektora sa nevladinim organizacijama-ocjena stanja i predlog mjera za unaprjeđenje saradnje“.

U okviru prvog panela, koji je bio posvećen garancijama kvaliteta opštih usluga podrške i njihovoj dostupnosti ženama sa iskustvom nasilja, govorile/i su: Igor Vučinić, načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu Ministarstva rada i socijalnog staranja, Branka Drašković, posebna savjetnica potpredsjednice Vlade Srbije i članica Koordinacionog tijela za ravnopravnost polova, Olga Najdenovska, članica Odbora za jednake mogućnosti za žene i muškarce Skupštine Makedonije i Barbara Stelmaszek, WAVE mreža – žene protiv nasilja, Austrija. Moderatorica ovog panela bila je Jovana Hajduković, Sigurna ženska kuća, Podgorica.

U okviru drugog panela na kom se diskutovalo o specijalizovanim uslugama podrške, govorile/i su: Nataša Mededović, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u porodici, Nikšić, Erijeta Alhysa, Odbor za rad i socijalno staranje i Odbor za zdravstvo Skupštine Albanije, Gorica Ivić, Udružene žene Banja Luka, Bosna i Hercegovina, Tahire Haxholli, direktorica Istražne jedinice za porodično nasilje i maloljetničku delikvenciju Policije Kosova i Laura Albu, Evropski ženski lobi, Rumunija. Moderatorica ovog panela bila je Tanja Ignjatović, Autonomni ženski centar, Srbija.

Profesorica na Fakultetu političkih nauka i savjetnica Predsjednika Crne Gore dr Sonja Tomović Šundić, govorila je na temu „Etički aspekti nasilja nad ženama i nasilja u porodici“.

Drugog dana rada Konferencije, u okviru trećeg radnog panela posvećenog saradnji javnog sektora i nevladinih organizacija, učesnice/ke je pozdravila Karolina Vrethem, savjetnica za pitanja rodne ravnopravnosti iz Evropske Komisije. Na panelu su govorile/i: Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Samra Hadžiabdić-Filipović, direktorica Agencije za ravnopravnost polova, Bosna i Hercegovina, Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Hrvatska, Sonja Lokar, ekspertkinja za pitanja rodne ravnopravnosti, Slovenija, Maja Raičević, NVO Centar za ženska prava, Podgorica, Dalida Horvat, Udruženje SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja, Slovenija. Moderatorica ovog panela bila je Adriana Bego, Centar za žene žrtve rata-ROSA, Hrvatska.

Na kraju Konferencije predstavnice/i Crne Gore, Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske usvojile su 25. novembra, povodom Dana borbe protiv nasilja nad ženama, „Podgoričku deklaraciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici“ i pozvale/i institucije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kao i tijela za jednakost i promociju ravnopravnosti, da u okviru svojih nadležnosti daju poseban doprinos prevenciji u suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, odvratanju počinitelaca putem insistiranja na odgovarajućoj kaznenoj politici i zaštiti žrtava kao posebno rizičnoj grupi.

Pozivajući se na deklaracije i konvencije koje se tiču sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, učesnice/i Konferencije podsetile/i su da žene imaju pravo na jednako uvažavanje i zaštitu svih ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, ekonomskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili bilo kojem drugom području, te da su prava i načela koja se odnose na jednakost, sigurnost, slobodu, integritet i dostojanstvo svih ljudi garantovana međunarodnim dokumentima i zakonima naših država.

Konstatovale/i su sa zabrinutošću da je i dalje visok stepen nasilja nad ženama i nasilja u porodici, u različitim oblicima i na svim nivoima društva, te ukazale na potrebu usklađivanja zakonodavnog i strateškog okvira sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i kvalitetnije primjene zakona kojima se reguliše pitanje suzbijanja i sprječavanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

U Podgoričkoj deklaraciji je od predsjednika/ca država zatraženo da:

Na nekom od svojih samita, razmatraju pitanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici i usvoje dokument kojim bi osnažili politiku rodne ravnopravnosti i suzbijanja i sprječavanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, i da skupštinska radna tijela uvrste u svoje programe rada razmatranje primjene Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici i iniciraju izmjene zakona u cilju njihove potpune usklađenosti sa Konvencijom.

Od vlada se traži da podrže sve relevantne institucije koje se bave nasiljem nad ženama i nasiljem u porodici (policiju, zdravstvene i socijalne ustanove, obrazovne institucije) da koriste sve institucionalne mehanizme za suzbijanje nasilja (potpunu i efikasnu primjenu zakona, izradu i provođenje srednjoročnih i dugoročnih akcijskih planova o aktivnostima na suzbijanju nasilja i zaštite žrtava i dr.) i osnaživanje žrtava nasilja za bolju integraciju u društvo.

Zatraženo je da i vlade priznaju doprinos, podstiču i podržavaju rad organizacija civilnog društva, posebno ženskih nevladinih organizacija koje su specijalizovane za pružanje podrške ženama i deci sa iskustvom nasilja, da odvoje odgovarajuća finansijska sredstva i ljudske

---

resurse za adekvatno sprovođenje integrisanih politika, mjera i programa za sprječavanje svih vidova nasilja nad ženama i nasilja u porodici, uključujući i one koje sprovode nevladine organizacije.

Od vlada se traži i da unaprijede istraživanja, prikupljanje podataka, objedinjavanje i objavljivanje statističkih podataka o slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici i udruživanje institucija na državnom i međunarodnom nivou.

Potpisnice/i deklaracije očekuju da se zakonskim i institucionalnim mehanizmima obezbijedi informisanje žena i žrtava nasilja o njihovim pravima, da se ženama koje su izložene nasilju obezbijedi pristup pravdi, kroz pravo na pravično suđenje (besplatna pravna pomoć, jednakost pred sudom, pravični uslovi učešća u postupku, sprječavanje zloupotrebe prava u postupku, efikasna primjena propisanih mjera zaštite, adekvatna naknada štete nastale kao posljedica nasilja i dr.).

Smatraju i da je neophodno redovno i na svim nivoima obezbijediti podizanje svijesti ukupne javnosti o svim vidovima nasilja nad ženama i njegovim posljedicama na djecu, kao i o potrebi da se ono spriječi, da mediji profesionalno, bez senzacionalizma, izvještavaju o slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Neophodno je i promovisati osnivanje programa visokog obrazovanja i istraživačkih centara na nivou univerziteta da se bave pitanjima rodne ravnopravnosti, sa posebnim akcentom na nasilje nad ženama.

U Deklaraciji se navodi i da su potpisnice/i zabrinute/i zbog procesa koji se dešavaju na globalnom nivou, a koji za posljedicu imaju veliki broj migranata i izbjeglica, među kojima su žene i djeca kojima posebno prijete opasnost od svih vidova nasilja, i pozvale/i su na aktivnosti u cilju uspostavljanja trajnog mira.

Učesnice/i Međunarodne konferencije „Opšte i specijalizovane usluge podrške za žene sa iskustvom nasilja garancije dostupnosti i kvaliteta usluge“, iz Crne Gore, Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine Hrvatske, Kosova, Makedonije, Rumunije, Slovenije, Srbije i Turske se zalažu za nastavak saradnje zemalja u regionu na implementaciji i praćenju primjene Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici sa zajedničkim ciljem postizanja nulte stope tolerancije za nasilje nad ženama i nasilje u porodici, razvojem demokratije i ravnopravnim rodnim učešćem u ovim aktivnostima.



## 6. Kampanja



Medijsku kampanju „*Muška liga protiv nasilja nad ženama*“, realizovali su Odbor za rodnu ravnopravnost i NVO NOVA Centar za feminističku kulturu, uz podršku Ambasade SAD u Crnoj Gori. Agencija za elektronske medije je pomogla u medijskoj realizaciji kampanje i tako sa TV stanicama: TVCG, TV Vijesti, Prva TV, TV 777, Pink M, TV Atlas, RTV Nikšić, TV Budva, RTV Pljevlja, TV Corona, TV Sun, koje su prihvatile prijedlog da emituju spotove bez nadoknade, postale medijski partner u kampanji „*Muška liga protiv nasilja nad ženama*“.

„*Muška liga protiv nasilja nad ženama*“ je kampanja čiji je osnovni cilj veće i angažovanije uključivanje muškaraca u borbu protiv nasilja nad ženama. Ovom kampanjom je muškarcima u Crnoj Gori poslata poruka da nasilje nad ženama nije „ženska stvar“; da muškarcima imaju važnu ulogu u suzbijanju nasilja nad ženama; da se modeli muškosti koji podrazumijevaju nasilništvo ne mogu tolerisati i da je javno zalaganje uticajnih muškaraca za prestanak nasilja i korištenje instrumenata koji za to postoje važan činilac u toj borbi.

Osnovne elemente kampanje činili su produkcija i emitovanje pet video poruka na kojima muškarcima iz različitih sfera javnog života – Nikola Janović, dr Vladimir Dobričanin, Vladimir Maraš, Danilo Marunović i Petar Komnenić – upućuju javnosti, a prije svega drugim muškarcima, jasne poruke o neophodnosti većeg i posvećenijeg uključivanja muškaraca u borbi protiv nasilja nad ženama.

Osnivajući „Mrežu lidera u borbi protiv nasilja nad ženama“, generalni sekretar UN Ban Ki Mun je rekao: „Ovi muškarcima će svojim glasovima ojačati sve glasniji globalni hor koji poziva na akciju. Pozivam muškarce i mladiće širom svijeta da nam se pridruže. Prekinimo ćutanje. Kada vidite nasilje nad ženama i djevojkama, nemojte da šedite. Djelujte. Svjedočite. Ujedinimo se kako bismo promijenili prakse i stavove koji održavaju nasilje. Nasilje nad ženama i djevojkama neće biti prevladano sve dok mi muškarcima ne odbijemo da ga tolerišemo“.

Globalnom horu koji poziva na akciju pridružili su se glasovi Nikole Janovića, dr Vladimira Dobričanina, Vladimira Maraša, Danila Marunovića i Petra Komnenića.

Video materijal kampanje su uradili/e : Nataša Nelević, inicijatorka kampanje i koautorica scenarija, Duško Miljanić, koautor scenarija i režije, Vjera Nikolić, autorka muzike, Danilo Papić, snimatelj i Jovo Kljajić, saradnik na obradi zvuka.

**Tabelarni prikaz**

Broj sednica	20
Broj razmatranih tačaka dnevog reda	29
Trajanje sednica u satima i danima	29,45 sati 20 dana
Broj razmatranih prijedloga zakona	1
Broj razmatranih prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona	1
Broj razmatranih amandmana	5
Broj podnijetih amandmana	5
Broj razmatranih izvještaja koje pojedini organi saglasno zakonu dostavljaju Skupštini	1
Broj razmatranih izvještaja, strategija i drugih akata dostavljenih Odboru	7
Broj konsultativnih saslušanja	1
Učešće na sednici u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine	216
Ostale aktivnosti Odbora (konferencije, javne tribine, sastanci, seminari, kampanje)	
-Cetnjski parlamentarni forum	2
- konferencije	12
-sastanci	9
- seminari	2
- javne tribine	1
- kampanje	2

## MEĐUNARODNE I OSTALE AKTIVNOSTI

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora sa predstavnicama Švedske policije iz Stokholma
Datum	2. decembar 2015.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak i predstavnice Švedske policije Karin Antonsson i Anee Christine Meyer.
Kratak opis aktivnosti	Na sastanku se razgovaralo o mogućnosti buduće saradnje u okviru Internacionalnog projekta Švedske internacionalne agencije za razvoj (SIDA), Švedske policije i Kvinna till Kvinna fondacije, koja će sprovesti Međunarodni program za obuku o nasilju nad ženama, a obuhvatiće žene i muškarce iz civilnog društva i državnih institucija u regionu.

Naziv aktivnosti	Konferencija za novinare posvećena Međunarodnom danu borbe protiv nasilja u porodici
Datum	26. novembar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, ministarka rada Zorica Kovačević, zamjenik šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori Dan Redford, rukovoditeljka Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Ljiljana Klikovac i sekretar Ministarstva unutrašnjih poslova Dragan Pejanović
Kratak opis aktivnosti	Međunarodnim danom borbe protiv nasilja nad ženama 25. novembra započela je međunarodna kampanja „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“, koju kroz različite aktivnosti obilježava 2000 organizacija u preko 150 zemalja svijeta. Kampanja obuhvata četiri važna međunarodna datuma koja povezuju žene, nasilje i ljudska prava. Kampanja se završava 10. decembra Međunarodnim danom ljudskih

---

	prava. Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ukazala je na značaj ovog datuma i istakla važnost Podgoričke deklaracije protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, usvojene na dvodnevnoj Međunarodnoj konferenciji posvećenoj primjeni Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, održanoj 24-25. novembra, u Podgorici.
--	--

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora sa ekspertkinjama UNDP-a
Datum	3. novembar 2015.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, UNDP gender ekspertkinja Dalyan Menon Son, UNDP regionalna savjetnica Bharati Sadasivam, nezavisna konsultantkinja Natali Navarro i koordinatorka u Kancelariji UNDP-a u Crnoj Gori Kaća Đuričković.
Kratak opis aktivnosti	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, sastala se sa ekspertkinjama UNDP, u okviru Gender Seal Appraisal Misije. U razgovoru je iskazana spremnost za nastavak dosadašnje uspješne saradnje Odbora i Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori. Poseban akcenat je stavljen na saradnju, kada je riječ o učešću žena u političkom i javnom životu, sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i ekonomskom osnaživanju žena.

Naziv aktivnosti	Konferencija za medije povodom uspostavljanja jedinstvene SOS linije za žrtve nasilja u porodici
Datum	26. oktobar 2015.
Mjesto	Nikšić, Skupština opštine
Organizator	Ministarstvo rada i socijalnog staranja u saradnji sa Kancelarijom Programa UN za razvoj (UNDP)
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević, predsjednik opštine Nikšić Veselin Grbović, stalna koordinatorka Sistema UN i stalna predstavnik UNDP u Crnoj Gori Fiona Mekluni, zamjenik šefa za saradnju u Delegaciji EU u Crnoj Gori Danijel Hurtado Domingez, predsjednica SO Nikšić Sonja Nikčević, predsjednica NVO SOS Nikšić Nataša Mededović, predstavnici/ce centara za socijalni rad, pravosuđe i medije.

Kratak opis aktivnosti	Konferencija je organizovana u cilju predavljanja i davanja podrške kampanji SOS linija za žrtve nasilja u porodici koju sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja u saradnji sa UNDP. Osnovni ciljevi kampanje su: informisanje građana/ki o dostupnosti besplatne, nacionalne SOS linije za žrtve nasilja u porodici, motivisanje građana/ki da koriste liniju za pomoć i podizanje povjerenja u sistemski pristup državnih organa u segmentu pružanja zaštitnih mjera. Predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja, Skupštine opštine Nikšić, centara za socijalni rad, pravosuđe, međunarodnih organizacija i medija imali su priliku da kroz neposredan razgovor razmijene iskustva i podrže kampanju uspostavljanja jedinstvene SOS linije i daju doprinos unaprjeđenju sistema zaštite žrtava nasilja u porodici. Uspostavljanje jedinstvene nacionalne i besplatne SOS linije za pomoć žrtvama nasilja u porodici, koja je počela sa radom 1. septembra 2015. godine, rezultat je saradnje Ministarstva rada i socijalnog staranja i NVO SOS Nikšić, uz podršku Kancelarije Programa UN za razvoj (UNDP) i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.
------------------------	--

Naziv aktivnosti	Konferencija „Monitoring i implementacija Istanbulske konvencije nove sinergije“
Datum	20. oktobar 2015.
Mjesto	Sarajevo
Organizator	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH i Savjeta Evrope – Odjeljenje za borbu protiv nasilja nad ženama
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predstavnici/ce zemalja članica Savjeta Evrope i domaćih i regionalnih institucija za ljudska prava i ravnopravnost spolova, generalna izjaviteljka Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope o nasilju nad ženama, specijalna izjaviteljka o nasilju nad ženama, njegovim uzrocima i posljedicama u Kancelariji visokog komesara za ljudska prava (OHCHR) i članica Grupe eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (GREVIO).
Kratak opis aktivnosti	Tema: Sprječavanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Konferencija je imala za cilj uključivanje u proces razmatranja novih sinergija na različitim nivoima: na nivou vlada; parlamentarnom nivou, uz učešće parlamentaraca u praćenju sprovođenja Istanbulske konvencije i na nivou civilnog društva i nacionalnih institucija za ljudska prava. U tri radna panela, koji su se odnosili na ulogu vladinih koordinacionih tijela, ulogu parlamenata i civilnog društva, govorili su učesnici mnogih inostranih i domaćih organizacija koji se zalažu za ljudska prava i ravnopravnost spolova. Izlaganja i diskusije ukazali su na poseban značaj koordiniranog djelovanja, budući da Konvencija poziva sve relevantne institucije svih

	<p>relevantnih aktera, službe, međunarodne i nevladine organizacije da uspostave koordiniranu saradnju. Takođe, učesnici su u svojim obraćanjima ukazali na činjenicu da je Istanbulska Konvencija prvi međunarodni dokument koji prepoznaje neravnopravnost polova kao uzrok nasilja nad ženama i nasilja u porodici i definiše načine kako da se ovaj uzrok eliminiše. Jedan od zaključaka je bio da je neophodno pružiti odgovarajući tretman počiniocima nasilja i potencijalnim počiniocima, te raditi na ekonomskom osnaživanju žena. Predsjednica Odbora Nada Drobnjak govorila je u okviru panela – uloga parlamenata i učešće poslanika/ca u praćenju sprovođenja Istanbulske konvencije, uz naglasak da je Crna Gora jedna od prvih država potpisnica Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) i četvrta zemlja koja je ratifikovala. Usvajanjem Zakona o potvrđivanju Konvencije, 2013. godine, Crna Gora se obavezala da uskladi svoj zakonski okvir sa odredbama Konvencije koja je počela da se primjenjuje 1. avgusta 2014. godine. Informisala je učesnike skupa o aktivnostima Odbora kao značajnog institucionalnog mehanizma za zaštitu prava žena, koji je dao snažan doprinos u promovisanju Konvencije kroz organizovanje tematskih šednica i učešća u globalnim kampanjama koje imaju za cilj da spriječe nasilje nad ženama i decom i povećaju njihova ljudska prava i slobode. Takođe, informisala je učesnike skupa da su, na inicijativu Odbora, uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, eksperti/kinje ODIHR-a iz Varšave, sačinili Mišljenje o uticaju potvrđene Konvencije SE na zakonske propise u Crnoj Gori, u okviru kojeg su, kroz analizu važećih zakona i procjene njihove usaglašenosti sa Konvencijom, mapirani zakonski akti koje bi trebalo unaprijediti izmjenama i dopunama u cilju njihove potpune usklađenosti sa Konvencijom, kao i da je Odbor održao konsultativno saslušanje programske koordinatorke Autonomnog ženskog centra, Beograd, povodom Indikatora za praćenje primjene odredbi Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, izrađenih u okviru regionalnog projekta „Udruženim naporima – ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno zasnovanog nasilja“, realizovanog tokom 2012 - 2014.</p>
--	--

Naziv aktivnosti	Sastanak predstavnika/ca Odbora za rodnu ravnopravnost, Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za rad, zdravstvo i socijalno staranje sa članovima/icama ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA)
Datum	15. oktobar 2015.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Skupština Crne Gore



Učesnici	Predsjednica i član Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak i Nikola Gegaj, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Srđan Perić, članovi/ce ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) Rita Theodorou Superman, Mihail Serban i Markus Lehner.
Kratak opis aktivnosti	Predstavnicima tri radna tijela upoznali su predstavnike/ce ekspertske grupe SE za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) sa načinom tretiranja pitanja trgovine ljudima, prvenstveno kroz zakonodavnu aktivnost. Istaknut je značaj rafitkacije Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima, ali i izmjena Krivičnog zakonika, upravo na bazi ranijih preporuka GRETE, a posebno fokus stavljen je na predstavljanje konkretnih aktivnosti radnih tijela kojima se snaži položaj žena i dece. Predsjednica Odbora upoznala je članove GRETA delegacije sa aktivnostima koje je realizovao Odbor za rodnu ravnopravnost, podsećajući da je akcenat u radu Odbora bio na praćenju primjene Konvencije. Istakla je da je u fokusu rada Odbora u posljednje dvije godine specifičan oblik trgovine ljudima, a to su: rani i prisilni brakovi u romskoj zajednici.

Naziv aktivnosti	Sastanak predstavnika/ca Odbora za rodnu ravnopravnosti i Administrativnog odbora sa ekspertima ODIHR-a
Datum	7. oktobar 2015.
Mjesto	Podgorica, zgrada Misije OEBS-a u Crnoj Gori
Organizator	Odbor u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici	Predsjednica i članovi Odbora - Nada Drobnjak, mr Branka Tanasijević, članovi Administrativnog odbora – Rifat Rastoder i Rešad Sijarić, ekspert/ekspertkinje ODIHR-a Karolina Leaković, Nedim Hogić, Lana Ačkar i v.d. program menadžerka Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Ana Milutinović
Kratak opis aktivnosti	Sastanak je održan sa ciljem izrade Plana za veće uvažavanje rodnog aspekta kroz rad parlamenta. Kreiranje, usvajanje i realizacija Plana treba da utiče na podizanje svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti i značaja integracija politika rodne ravnopravnosti, kao i uspostavljanje mehanizama ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Skupštini Crne Gore. Donošenje Plana za veće uvažavanje rodnog aspekta kroz rad parlamenta jedna je od mjera u okviru Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore za 2015. godinu. Odbor je nosilac te aktivnosti. Polazeći od činjenice da ova obaveza proizilazi iz Akcionog plana, Odbor

---

	je zatražio ekspertsku podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, u cilju dobijanja stručne pomoći za izradu ovog dokumenta i sagledavanja uporednih iskustava.
Naziv aktivnosti	Predstavljanje Studije OEBS-a o nacionalnim akcionim planovima za sprovođenje Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN-a
Datum	6. oktobar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predsjednik Odbora za bezbjednost i odbranu Mevludin Nuhodžić, šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori ambasadorica Janina Hrebičkova, viša savjetnica za rodnu ravnopravnost u OEBS-u ambasadorica Miroslava Beham, ministarka odbrane prof.dr Milica Pejanović - Đurišić, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, predstavnici/e institucija iz zemlje i regiona, kao i predstavnici/e civilnog sektora koji u svom radu tretiraju predmetnu tematiku.
Kratak opis aktivnosti	Navedena Studija sadrži analizu 27 nacionalnih akcionih planova za implementaciju Rezolucije 1325 u zemljama OEBS-a. U uvodnom obraćanju, predsjednica Odbora naglasila je da će Crna Gora, usvajanjem Akcionog plana i primjenom Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN „Žene, mir i bezbjednost“, potvrditi namjeru da aktivno doprinosi procesima izgradnje mira, stabilnosti i bezbjednosti, prije svega u svom neposrednom okruženju odnosno regionu Jugoistočne Evrope, zatim u Evropi, kroz sveobuhvatan proces evropskih integracija, i u svijetu, svojim učešćem u operacijama podrške miru. „Opredjeljujući se za put evropskih i evroatlantskih integracija, kao i okvir za ukupni demokratski i ekonomski razvoj zemlje, naša je obaveza da u narednom periodu mijenjamo crnogorski institucionalni okvir i prilagođavamo naš sistem onom nivou razvoja i rodne ravnopravnosti, koji će državi obezbijediti kvalitetniji i brži put. Očigledno je da ćemo se u procesu pridruživanja suočiti i sa izazovom da promijenimo percepciju muškaraca i žena o sistemu bezbjednosti, kojoj će doprinijeti i valjano definisanje mjesta i uloge žene u tom sistemu“, ukazala je Nada Drobnjak.

---

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Nade Drobnjak sa Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske Višnjom Ljubičić
Datum	30. septembar 2015.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Odbora Nada Drobnjak i Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske Višnja Ljubičić
Kratak opis aktivnosti	Razgovarano je na teme – primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, čijim je izmjenama u junu t.g. ispunjena obaveza Crne Gore da se antidiskriminatorni zakoni usklade sa pravnom tekovinom EU; evaluacija rada nacionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost: sprječavanje nasilja nad ženama i porodičnog nasilja, kao i iskustva o primjeni Konvencije SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska), u čijem promovisanju je Odbor dao značajan doprinos, kao institucionalni mehanizam za zaštitu prava žena. Predsjednica Odbora istakla je da je Crna Gora jedna od prvih država koja se usvajanjem Zakona o potvrđivanju Konvencije 2013. godine, obavezala da uskladi svoj zakonski okvir sa odredbama Konvencije koja je počela da se primjenjuje 1. avgusta 2014. godine.

Naziv aktivnosti	Konsultativno-edukativni seminar
Datum	28 i 29. septembar 2015.
Mjesto	Bečići
Organizator	Kancelarija Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i NVO Centar za ženska prava, uz finansijsku podršku Ambasade Norveške u Beogradu
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predstavnice UNDP-a, Centra za ženska prava, ekspertkinja Branka Žigante Živković
Kratak opis aktivnosti	Obrazovno konsultativni program o rodno zasnovanom nasilju u porodici provodi se u okviru Projekta „Pristup pravdi za žrtve nasilja u porodici“. Ovaj projekat ima za cilj da podrži proces uspostavljanja održivog i efikasnog sistema zaštite i podrške žrtvama nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. Projekat se sastoji iz više komponenti,a

---

	to su: unaprjeđenje odredbi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, istraživanja o percepcijama unutar pravosuđa o rodno zasnovanom nasilju i nasilju u porodici i edukativni program za predstavnike pravosuđa
--	---

Naziv aktivnosti	Šednica Odbora za žensko preduzetništvo Privredne komore Crne Gore
Datum	24. septembar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Privredna komora
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnjak, članice Odbora za žensko preduzetništvo Privredne komore Crne Gore
Kratak opis aktivnosti	Članice Odbora su, pored Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020.razmotrile teme klastera, zatim istraživanje „Obrazovanje žena u funkciji rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori“, kao i Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama.

Naziv aktivnosti	Konferencija na kojoj je predstavljen projekat „Sprječavanje prisilnih ranih brakova među anjinskim ranjivim grupama“
Datum	22. septembar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Misija OEBS-a u Crnoj Gori, Stalna misija Francuske pri OEBS-u u Beču i Ambasada Francuske u Crnoj Gori
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnjak, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, Ambasadorica Francuske u Crnoj Gori Veronique Brumeaux, zamjenik šefice Misije OEBS-a u Crnoj Gori Dan Redford, savjetnica u Kancelariji za borbu protiv trgovine ljudima Vlade Crne Gore, Tijana Šuković, predstavnici institucija u Crnoj Gori i iz regiona koji se bave temama rodne ravnopravnosti i prevencije trgovine ljudima, kao i predstavnici lokalnih samouprava koje učestvuju u projektu i predstavnici/e civilnog društva.
Kratak opis aktivnosti	Učesnici su podijelili iskustva i najbolje prakse u ovoj oblasti, što će pomoći da se identifikuju najefikasniji načini daljeg toka ovog projekta koji pruža mogućnost da se pokrene dijalog o ciljevima i planiranim aktivnostima.Predšednica Odbora Nada Drobnjak, govorila je u uvodnom dijelu konferencije i istakla aktivnosti Odbora za

---

	rodnu ravnopravnost, koji se kontinuirano bavi temom sprječavanja prisilnih brakova, kao i uspješnu saradnju sa institucijama i nevladinim organizacijama.
--	--

Naziv aktivnosti	Seminar na temu „Etički kodeks poslanika“
Datum	17. septembar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Misija OEBS-a u Crnoj Gori, Stalna misija Francuske pri OEBS-u u Beču i Ambasada Francuske u Crnoj Gori
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predsjednik, zamjenica predsjednika i članovi Odbora za ljudska prava i slobode – dr Halil Duković, dr Ljiljana Đurašković, Husnija Šabović, prim.dr Izet Bralić i Rešad Sijarić, poslanica Marta Šćepanović, predstavnici Delegacije EU u Crnoj Gori i predstavnici NVO „Institut Alternativa“.
Kratak opis aktivnosti	Razmijenjena su iskustva i informacije koje će biti od koristi u praćenju i poštovanju Etičkog kodeksa poslanika

Naziv aktivnosti	Konferencija „Obrazovanje žena u Crnoj Gori u funkciji rodne ravnopravnosti“
Datum	8. jul 2015.
Mjesto	Budva
Organizator	Centar za stručno obrazovanje i Privredna komora Crne Gore, uz podršku Hans Zajdel Fondacije
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predstavnici/e nadležnih ministarstava, Zavoda za školstvo, Zavoda za zapošljavanje, Sindikata, Univerziteta, Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, UNDP-a, privrede i dr.
Kratak opis aktivnosti	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, je govoreći na temu „Aktivnosti dostizanja rodne ravnopravnosti“ istakla rezultate rada Odbora i prezentovala uspješnu saradnju sa institucijama i nevladinim organizacijama.

Naziv aktivnosti	XVIII Cetinjski parlamentarni forum
Datum	8. i 9. jun 2015.
Mjesto	Cetinje
Organizator	Skupština Crne Gore u saradnji sa Misijom OEBS-a, Savjetom za regionalnu saradnju (GCC) i Regionalnim centrom za jednakost polova (GTF)
Učesnici	Predsjednica i član/ice Odbora Nada Drobnjak, Nikola Gegaj, Ljerka Dragičević i dr Ljiljana Đurašković, predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Aleksandar Damjanović, predsjednik Odbora direktora investicionog razvojnog fonda Zoran Vukčević, pomoćnica ministra za preduzetništvo i obrt Republike Hrvatske Zdenka Lončar, šefica regionalnog projekta za Zapadni Balkan Natalia Meylunas, predstavica Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) Dragana Đurica, menadžerka Programa za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori, predsjednica Opštine Kolašin Željka Vuksanović, pomoćnik sekretara Sekretarijata za razvoj preduzetništva Glavnog grada Podgorica Vladimir Pavičević, predsjednica Opštine Gusinje Anela Čekić, predsjednica Radne grupe za jednakost polova (GTF) Mary Ann Rukavina Cipetić, članica Upravnog odbora Centra za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (CEPOR), izvršna direktorica ID Guardian-a Josipa Majić i izvršna direktorica E3 Consultin-a Milica Daković.
Kratak opis aktivnosti	XVII CPF održan je na temu „Žene u biznisu“. Forum su otvorili predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Aleksandar Damjanović i predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Nada Drobnjak. Moderatorica na temu „Uloga lokalne samouprave u razvoju ženskog biznisa“ bila je predsjednica Odbora Nada Drobnjak. U okviru ove sesije diskutovale su: predsjednica Opštine Kolašin, pomoćnik sekretara Sekretarijata za razvoj preduzetništva Glavnog grada Podgorica i predsjednica Opštine Gusinje. Rad Foruma završen je usvajanjem Zajedničke izjave.

Naziv aktivnosti	Bilateralni sastanak Odbora sa Odborom za zdravstvo, rad i socijalna pitanja Parlamenta Albanije – u susret XVIII Cetinjskom parlamentarnom forumu
Datum	7. jun 2015.
Mjesto	Budva
Organizator	Odbor u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, članovi/ice Odbora- Nikola Gegaj, Ljerka



	Dragičević i dr Ljiljana Đurašković, šefica Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Lia Magnaguagno i viša savjetnica za civilno društvo i rodnu ravnopravnost predstavništva OEBS-a u Albaniji Alenka Verbole.
Kratak opis aktivnosti	Sastanak je fokusiran na ekonomsko osnaživanje žena kao jedno od važnih pitanja. Na sastanku je diskutovano o pristupu finansijskim sredstvima za žene preduzetnice, pozitivnim praksama, preporukama i inicijativama koje treba preduzeti za razvoj ženskog preduzetništva. Kreirani mehanizmi i usvojeni strateški dokumenti u skladu sa principima EU predstavljaju podršku ekonomskom osnaživanju žena i ženskom preduzetništvu. Na sastanku je zaključeno da će se daljom saradnjom Odbora sa Odborom za zdravlje, rad i socijalna pitanja Parlamenta Albanije sagledati mogućnosti za realizaciju aktivnosti kako bi se povećao broj žena u biznisu.

Naziv aktivnosti	Konferencija „Žene i nasljeđe ka osnivanju Muzeja žena Crne Gore“
Datum	29. maj 2015.godine
Mjesto	Cetinje
Organizator	NVO NOVA, Nacionalna komisija za UNESCO i Ministarstvo kulture
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnyak, direktorka Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture Crne Gore. Lidija Ljesar, direktorka Odsjeka za interdisciplinarnu rodne studije dr Wera Grahn, potpredšednica Međunarodne asocijacije ženskih muzeja (IAWM) Bettina Bab, redovna profesorka na Fakultetu za umjetnost i humanističke nauke Univerzitet Koimbri, Portugalija dr Irena Vaquinhas, programska menadžerka u NVO Expeditio Tatjana Rajić, vanredna profesorica na Studijskom programu za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, dr Lidija Vujačić, koordinatorka programa ženskih studija – ANIMA, Kotor, mr Ervina Dabižinović, kustoskinja/muzejska savjetnica u Etnografskom muzeju Crne Gore, Tatjana Rajković, samostalna savjetnica za muzičku djelatnost i muzičko-scensko stvaralaštvo u Ministarstvu kulture Crne Gore mr Dobrila Popović, profesorica istorije u Gimnaziji „Slobodan Škerović“ mr Vesna Kovačević, viša istraživačica u Istorijskom institutu, Univerzitet Crne Gore, mr Tatjana Koprivica, direktorka Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević“ Jelena Đurović.
Kratak opis aktivnosti	Ciljevi organizovanja konferencije su: upoznavanje domaćih eksperata/kinja za kulturno i istorijsko nasljeđe sa inicijativom za osnivanje Muzeja žena Crne Gore i sa iskustvima evropske rodne/ženske muzeologije; povećanje interesa domaćih eksperata/kinja za rodne pristupe kulturnom i istorijskom nasljeđu, kao i razmjena ideja o značaju istraživanja i prezentovanja ženskog kulturnog i istorijskog nasljeđa

---

	Crne Gore i različitim pitanjima koja se tiču osnivanja Muzeja žena Crne Gore (definisanje Preporuka za osnivanje Muzeja žena Crne Gore). Predsjednica Odbora govorila je na temu „Politika rodne ravnopravnosti i uključivanje rodnog pristupa u upravljanju kulturnim nasljeđem u Crnoj Gori“.
--	--

Naziv aktivnosti	Pres konferencija povodom završetka medijske kampanje „Muška liga protiv nasilja nad ženama“
Datum	19. maj 2015. godine
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnyak, ambasadorica SAD u Crnoj Gori Margaret A. Uyehara, izvršna direktorka NVO NOVA Centar za feminističku kulturu Nataša Nelević, jedan od promotera u ovoj kampanji, reditelj Danilo Marunović, članovi/ice Odbora Nikola Gegaj, Ljerka Dragičević i dr Ljiljana Đurašković.
Kratak opis aktivnosti	Pres konferencija organizovana je povodom završetka medijske kampanje „Muška liga protiv nasilja nad ženama“, kako bi se predstavili rezultati ove kampanje koja je imala za cilj da poveća svijest muškaraca u Crnoj Gori o neophodnosti njihovog većeg i aktivnijeg uključivanja u borbu protiv nasilja nad ženama. Osnovne elemente kampanje činila je produkcija i emitovanje pet video poruka na kojima su muškarci iz različitih sfera javnog života uputili javnosti, a prije svega drugim muškarcima, jasne poruke o neophodnosti većeg i posvećenijeg uključivanja muškaraca u borbu protiv nasilja nad ženama.
	Medijsku kampanju „Muška liga protiv nasilja nad ženama“ realizovali su Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i NVO Centar za feminističku kulturu, uz podršku Ambasade SAD u Crnoj Gori

Naziv aktivnosti	Konferencija „Moć žene“
Datum	15. maj 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	NVO Udruženje preduzetnica Crne Gore u saradnji sa Delegacijom EU u Crnoj Gori

---

Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, predstavnica Srbije, Hrvatske i Kosova, kao i predstavnici međunarodne zajednice.
Kratak opis aktivnosti	Učesnice konferencije raspravljale su o institucijama koje podstiču razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori i regionu, kao i o njihovom jačanju i umrežavanju, alternativama i povezivanju tržišta, dobrim praksama i primjerima preduzetništva i jačanju kapaciteta poslovnih organizacija koje se bave ženskim preduzetništvom i izazovima koje nosi.

Naziv aktivnosti	Regionalna konferencija „Politički aktivizam žena u Crnoj Gori – regionalna iskustva“
Datum	15. maj 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Centar za monitoring i istraživanja u saradnji sa fondacijom Fridrich Ebert Shtiftung
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predstavnice Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, predstavnice civilnog sektora, medija i međunarodnih organizacija
Kratak opis aktivnosti	Na konferenciji je predstavljena studija „Politički aktivizam žena u Crnoj Gori“. Predsjednica Odbora govorila je u okviru panela: „Žene u politici: partije i politička participacija“. Diskutovalo se o razlozima zbog kojih žene ne mogu da se bave najznačajnijim političkim pitanjima i njihovom učešću u ključnim procesima donošenja odluka. Panelistkinje iz regiona na osnovu iskustava svojih zemalja, doprinijele su kvalitetu diskusije i zaključaka na sljedeće teme: „Žene u politici: partije i politička participacija“ i „Žene i njihov politički uticaj na Zapadnom Balkanu“.

Naziv aktivnosti	Konferencija Evropske asocijacije za lokalnu demokratiju (ALDA)
Datum	9. maj 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Agencija za lokalnu demokratiju, Nikšić
Učesnici	Predsjednica i član Odbora Nada Drobnjak i Nikola Gegaj
Kratak opis aktivnosti	Obilježeno 15 godina rada Evropske asocijacije za lokalnu demokratiju (ALDA) i njenih agencija (ALD) koje rade na području Jugoistočne Evrope

---

Naziv aktivnosti	Konferencija „Žene, mir i bezbjednost“
Datum	4.maj 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Komunikacionim timom Crne Gore za NATO
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnjak, članica Odbora prof. dr Jelisava Kalezić, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, nacionalni koordinator za NATO Veselin Garčević, specijalna predstavnik NATO-a za žene, mir i bezbjednost Marijet Šurman, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, koordinatorke za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu odbrane, Ministarstvu unutrašnjih poslova – Upravi policije, u Vojski Crne Gore i izvršna direktorica NVO „Ženska akcija“.
Kratak opis aktivnosti	U okviru panela diskutovano je na teme: Politika rodne ravnopravnosti u procesu evropskih i NATO integracija – Međunarodni i domaći pravni instrumenti za ostvarivanje politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori; Nacionalni Plan za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) sa Programom sprovođenja za period 2015 i 2016. godine, sa posebnim akcentom na implementaciju Rezolucije 1325 SBUN kroz set mjera iz Programa i implementacija Plana aktivnosti za rodnu ravnopravnost Vojske Crne Gore. U završnom dijelu konferencije donijeti su zaključci.

Naziv aktivnosti	XVII Cetinjski parlamentarni forum, organizovan na temu „Ljudska prava i rodna ravnopravnost u sektoru bezbjednosti i odbrane“
Datum	28. i 29. april 2015.
Mjesto	Cetinje
Organizator	Skupština Crne Gore u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnjak, član/ica Odbora Nikola Gegaj i Ljerka Dragičević, članovi/ce parlamentarnih odbora za bezbjednost i odbranu, kao i odbora za rodnu ravnopravnost zemalja regiona članica CPF-a, predstavnici/e istaknutih međunarodnih organizacija.
Kratak opis aktivnosti	Moderatorica na temu „Rodna ravnopravnost i upravljanje sektorom bezbjednosti i njegova reforma“ bila je predšednica Odbora Nada Drobnjak. Tokom diskusije, istakla je da dobrom funkcionisanju institucija i uspostavljanju većeg povjerenja u sektor bezbjednosti doprinosi i veća zastupljenost žena, jer se smatra da se

	<p>zastupljenost jednog pola negativno odražava na društveni i ekonomski razvitak, potencijalno ugrožavajući vladavinu prava. Apostrofirala je da je veće prisustvo žena u institucijama sektora bezbjednosti dokaz o postojanju inkluzivnog društva i poštovanju osnovnih aspekata sektora bezbjednosti. Na ovoj sesiji govorili su – viša savjetnica za rodna pitanja u Sekretarijatu OEBS-a i i koordinator u programu SEESAC-a, Razvojni program UN (Regionalni pristup integraciji rodne perspektive u procesima SSR/G). Učesnici CPF-a usvojili su zajedničku Deklaraciju.</p>
--	--

Naziv aktivnosti	Sastanak
Datum	16. mart
Mjesto	Skupština
Organizator	Odbor
Učesnici	Predšednica Odbora Nada Drobnjak i predšednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije Saša Zeković
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka iskazana je spremnost za saradnju Odbora za rodnu ravnopravnost i Savjeta za građansku kontrolu rada policije. Razgovarano je o primjeni Zakona o rodnoj ranopravnosti, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, kao i radu Mreže žena policajki. Takođe, istaknuto je da treba povećati interesovanje za pitanje rodne ravnopravnosti u policiji, o važnosti obrazovanja i ljudskim pravima.

Naziv aktivnosti	Predšednica i članica Odbora Nada Drobnjak i prof.dr Jelisava Kalezić učestvovala u izvođenju dokumentarne drame „Sedam“
Datum	12. mart 2015.
Mjesto	Crnogorsko narodno pozorište
Organizator	Predstavu je režirao Danilo Marunović
Učesnici	Predšednica i članica Odbora Nada Drobnjak i prof. dr Jelisava Kalezić, direktorka Centra za ženska prava Maja Raičević, direktorka Akcije za ljudska prava Tea Gorjanc Prelević, aktivistkinja Centra za romske inicijative Fatima Naza, super model Marija Vujović Vukčević i Miroslav Minić, profesor crnogorskog jezika i književnosti u Gimnaziji „Petar I Petrović Njegoš“ u Danilovgradu
Kratak opis aktivnosti	„SEDAM“ je dokumentarna drama zasnovana na intervjuima sedam aktivistkinja za prava žena iz svih djelova svijeta. Dramu je na osnovu tih priča napisalo sedam

	nagrađivanih dramskih autora. Režijski je osmišljena tako da glavne uloge preuzimaju osobe iz javnog života države u kojoj se izvodi, pa svako čitanje izvodi jedinstveni ansambl. U Crnogorskom narodnom pozorištu priče su čitale ličnosti iz javnog života Crne Gore. Svi oni su svojim učešćem u projektu „SEDAM“ dali podršku osnovnoj ideji – da je nasilje nad ženama neprihvatljivo i da se ono mora smatrati političkim pitanje. SEDAM je jedinstven način za podizanje svijesti o globalnom i neprolaznom pitanju prava žena.
	Nagrađivana švedska scenaristkinja, glumica i producentkinja Hedda Krausz Sjögren, 2008. godine započela je inovativan koncept produkcije-turije predstave „SEDAM“ u Švedskoj, koji je kasnije preuzeo i Švedski nacionalni putujući teatar. Predstava „SEDAM“ do sada je izvedena u 28 država svijeta i vidjelo je 30.000 ljudi u više od 30 zemalja. Govoreći njen tekst, na scenu je izašlo preko 600 javnih ličnosti, kako bi posudili glas ovim marginalizovanim ženama. Univerzalnost ove teme je ono što svaku pojedinačnu izvedbu čini jednako upečatljivom.

Naziv aktivnosti	Konferencija parlamentarki Jugoistočne Evrope „Ravnopravne i osnažene – zajedno smo jače“
Datum	2. i 3. mart 2015.
Mjesto	Beograd
Organizator	Ženska parlamentarna mreža Narodne skupštine Srbije i Misija OEBS-a u Srbiji, uz podršku Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR)
Učesnici	Predstavnice Odbora Žana Filipović, prof.dr Jelisava Kalezić i doc.dr Branka Bošnjak, poslanice parlamenata Slovenije, Hrvatske, BiH, Makedonije, Albanije, Turske, Moldavije, Rumunije, Bugarske, Mađarske, Grčke i Srbije, predstavnici/ce izvršne vlasti, globalnog foruma „Žene u parlamentima“, relevantnih institucija iz Srbije, članovi/ice NVO i međunarodnih organizacija, nezavisni eksperti i akademici.
Kratak opis aktivnosti	Učesnici/e na Konferenciji bavili su se stanjem i trendovima u oblasti rodne ravnopravnosti kroz sljedeće teme: socijalni i ekonomski položaj žena nakon izbijanja ekonomske krize 2008. godine: nasilje u porodici; žene i bezbjednost; žene u politici; žene u parlamentu. Nakon plenarnog zasjedanja, učesnici/e su u okviru tri panela diskutovali o sljedećim temama: jačanje uticaja žena u parlamentarnim političkim partijama, uticaj međupartijske saradnje poslanica na procese i politike koje promovišu osnaživanje žena i uživanje njihovih neotuđivih ljudskih prava i implementacija Istanbulske konvencije. Na Konferenciji potpisan je i Memorandum o saradnji u kojem su parlamentarke definisale način međunarodne saradnje.

---

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Nade Drobnjak sa predstavnicama Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori
Datum	22. januar 2015.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak i predstavnice Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori – savjetnica za obrazovanje Maja Kovačević i koordinatorka za socijalnu politiku Marija Manojlović
Kratak opis aktivnosti	Razgovaralo se o proširenju obuhvata dece predškolskim obrazovanjem i podršci u obezbjeđivanju kvalitetne predškolske usluge svoj deci, jer je to jedna od ključnih obalasti rada UNICEF-a u Crnoj Gori. Predstavnice Kancelarije UNICEF-a predstavile su Studiju o ulaganju u rano obrazovanje deceu Crnoj Gori, koju su publikovali Ministarstvo prosvjete i UNICEF. Tokom razgovora iskazana je spremnost za saradnju Odbora i Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori.

Naziv aktivnosti	Završna konferencija projekta „Ubrzajmo ljudska prava“
Datum	15. januar 2015.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Centar za građansko obrazovanje u saradnji sa Građanskim inicijativama, a finansiran od EU
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak , ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, šef Delegacije EU Mitja Drobnič, državni agent Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava Zoran Pažin, advokatica Marijana Laković Drašković, kao i predstavnici/e civilnog društva – Milorad Marković, Milena Perović Korać, Bojana Selaković, Milisav Mimo Korać, Dejan Tmušić, Dragana Tripković, Olja Stojanović, Hatidža Neljaj, Jovana Hajduković i Ervina Dabidžinović.
Kratak opis aktivnosti	Na konferenciji se govorilo o izazovima u primjeni modernog koncepta ljudskih prava i vulnerabilnim grupama i (ne)vidljivosti ljudskih prava lica sa invaliditetom. Predsjednica Odbora, bila je uvodničarka na sesiji „Prevazilaženje rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori: dokle smo stigli?“.



SEKRETARKA ODBORA

Snežana Grupković, s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA

Nada Drobnjak, s.r.